

Excursie bijzondere laan- en parkbomen in Nijmegen

Op zaterdag 13 juni jl. starten we de wandeling onder leiding van Cees van der Linden en met voormalig hoofd plantsoenendienst in Nijmegen, Teus van Eeten.

De Witsenburgselaan geeft al aanleiding tot een geanimeerde discussie over de beplanting van *Robinia pseudoacacia* 'Tortuosa'. "Nee, 'Bessoniana'; zéker weten! Kijk maar naar die horizontale takstand en dichte kroon. 'Appalachia' dan, of moet je daarvoor werkelijk naar de Wageningse Berg? En kijk dáár: foute inboet van *Semperflorens*!" Aanvankelijk heb ik geen idee waar dit over gaat! Ik zie alleen *Robinia pseudoacacia* om me heen. Het duurt toch even eer ik doorheb dat ze meteen de mogelijke cultivarnamen met elkaar doorspreken. En inderdaad zie ik wel dat er een verschil zit in de habitus tussen de oorspronkelijke nauwelijks bloeiende, wat kwarrige bomen en de tamelijk rijk bloeiende, spichtiger, ingeboete bomen.

We zijn deze dag met een gevarieerde groep belangstellenden van de NDV bij elkaar met ieder de eigen expertise. Naast het genoemde kwekersgilde met oog voor de sortimentskeuze en de soortechtheid, wordt er ook kritisch gekeken naar de praktische toepassing, het onderhoud en de esthetiek. Zelfs over de etymologie, nomenclatuur en de uitspraak en beklemtoning van het Latijn(s) wordt onderling van gedachten gewisseld.

Een idee voor de thuisblijvers die er niet bij konden zijn: het is mogelijk om het eerste deel van de excursie virtueel te volgen met de 'Street-view' in Google maps als je inzoomt op Nijmegen Witsenburgselaan. Dan zie je de voornoemde *Robinia pseudoacacia* 'Bessoniana' zó voor je.

We gaan aan het eind van de laan rechtsaf richting *Betula pendula* in de Curaçaoweg, waarvan we ons afvragen of deze zijn takken triestig genoeg laat hangen voor het predicaat 'Tristis'. Daarna de Himalaya ceder, *Cedrus deodara*, links aan het eind van de straat en vervolgens de 'hands-up tree' of dubbelbloemige paardenkastanje *Aesculus hippocastanum* 'Baumannii' direct weer linksaf aan de Groesbeekseweg. Ook hier met bloeding aan de stam als je goed kijkt. Op de eerstvolgende kruising weer rechtsaf, de Koolemans Beynenstraat in en staan we even stil bij de moeras-eik, *Quercus palustris* en zijn onderscheid met de scharlaken eik, *Quercus coccinea*. Een staaltje van 'thinking out of the box(-tree)' zoals je vaker ziet in een grote stad, is een goed geslaagde heg in een klein stadstuintje van de gewone es, *Fraxinus excelsior*. Iets verderop passeren we links een pleintje met *Prunus serrulata* 'Kanzan'. Met z'n beperkte hoogte en doorbuigende takken een moeilijk toepasbare soort op zo'n

pleintje. De *Crataegus monogyna* 'Stricta' verder in de Van Heutszstraat wordt beoordeeld als 'Minkukel in de straat' vanwege zijn brosse en slordig bossige voorkomen. Net na de bocht op de splitsing gaan we linksaf om de Koolemans Beynenstraat te vervolgen. De andere richting, rechts recht-door, is de Van 't Santstraat die beplant is met donkerrode beuken. Wat de esthetiek aangaat, doet dat nu wat somber aan maar later wordt dit waarschijnlijk een majestueuze allee. Aan het einde van de straat zien we aan de overzijde van de rotonde tóch nog een algemeen bevestigde *Betula pendula* 'Tristis' in de Van Langeveldstraat. We gaan hier echter linksaf, de Daalseweg op, met *Acer platanoides* 'Columnare', een soort die zich zelden echt mooi ontwikkelt en er wordt dan ook wat gemopperd over de gebrekkige registratie van herkomst en levering in het verleden, want het assortiment komt voor als een allegaartje. Gaan we de eerste kruising weer rechtsaf de Heydenrijckstraat in, dan zien we in een zijstraat rechts de zomerlinde, *Tilia platyphyllos*, waarbij we leren dat je die goed kan herkennen aan de beharing vooral aan de onderzijde van het blad. Dat schijn je het best te kunnen 'voelen'

met de punt van je tong. Roger Bickerstaffe en Cees demonstreren hoe je dit het best kunt 'beproeven'. Niet iedereen waagt zich eraan overigens, want de kans is groot dat je meteen een kleverig zoete stof proeft: luizen-'poep'... blèh.

Terug op de Heydenrijckstraat zien we links een forse *Pinus flexilis* in een tuin. Aan het eind steken we schuin naar links de Berg en Dalseweg over en lopen aan de overzijde de Museum Kamstraat in. Meteen links zien we een *Acer pseudoplatanus* 'Drummondii' die snel terugloopt naar de groene soort. In de straat is de *Prunus subhirtella* 'Autumnalis' aangeplant; een gewaagde keuze vanwege z'n breed uitstaande vorm. Bovendien schiet ook hiér de kennis en alertheid in het onderhoud tekort om te voorkomen dat de onderstam, *Prunus avium*, massaal door de veel minder groeiachtige ent heen groeit. Halverwege de Museum Kamstraat passeren we aan de rechterzijde de Pater Leijdekkersstraat, aan

Determinatie van *Tilia platyphyllos*. Roger Bickerstaffe (links) en Cees van der Linden (rechts) testen de beharing aan onderzijde blad.

Foto: Harry de Coo

beide zijden geflankeerd door piramidale eiken. Waarschijnlijk is dit *Quercus robur* 'Fastigiata'. Meteen daarna links, op de hoek van een kerkgebouw of iets dergelijks aan de Museum Kamstraat, bloeit juist een forse struik van de *Cotoneaster ×watereri* 'Cornubia'. Deze struik is ook herkenbaar aan zijn brede habitus met zeer lange, doorbuigende takken die nu overdekt zijn met witte bloemen; een prachtig beeld. De plant vormt als breedbladige *Cotoneaster* een risico bij de verspreiding van 'pervuur'. Aan het eind van deze straat staat links weer een grote Libanonceder, *Cedrus libani*. Een soort die in zijn oorspronkelijk verspreidingsgebied nagenoeg is verdwenen door de kap voor de bouw van paleizen in die streek. Het hout was zeer gewild, al vanaf de tijd van koning Salomo zo'n duizend jaar vóór Christus. Van wat tot begin vorige eeuw nog restte, ging het merendeel alsnog in de Eerste Wereldoorlog verloren aan brandstof voor locomotieven. Naderen we via de Arnoldstraat linksom de Batavierenweg het Hunnerpark dicht bij de Waalbrug, dan kunnen we de excursie niet meer met Streetview volgen.

Het Hunnerpark herbergt een aantal prachtige bomen: *Celtis occidentalis*, *Tilia ×europaea* 'Zwarte Linde', vroeger bekend als *Tilia ×hollandica*, *Acer platanoides* 'Schwedleri' die prachtig rood uitloopt, de *Tilia americana* 'Moltkei' met opvallend grote bladeren en een mooie vernisboom: *Koelreuteria paniculata* 'September'. Ook is er een enorme treurbeuk te bewonderen. Verderop gaat het Hunnerpark over in het Valkhofpark met de Valkhof: de voormalige residentie van Karel de Grote. Via een prachtige brug loop je er naartoe. Naast de ingang zie je eerst *Morus alba* 'Pendula'. In het park vinden we een groot geënt exemplaar van *Quercus pubescens*; de zachte eik. Een *Fagus rotundifolia* valt op door zijn relatief kleine ronde bladeren aan een zeer forse boom. We hebben nog even stilgestaan bij een *Euonymus planipes* die juist in bloei komt en waarvan het vierdelige bloemdek herkenbaar is. Wat nog opvalt in dit park is, dat met name de helling rond de hoofdingang destijds erg

smaakvol met een visie voor vorm en contrast is ingericht. Hier vinden we de immer geelgroene *Robinia pseudoacacia* 'Frisia', een donkergroene *Fagus grandifolia* en aan de uitgang zelf een *Paulownia tomentosa* en een *Robinia pseudoacacia* 'Unifoliola'.

Na een uur pauze vervolgen we onze route in het Kronenburgerpark met de volgende pareltjes. De zeer stekelige verschijning van de *Poncirus trifoliata* bij de ingang van het park. Een oude, wat minder bekende cultivar van de *Taxus baccata*, namelijk 'Overeynderi'. De *Catalpa bignonioides*, de *Zelkova serrata* met zijn typisch oranjegele vlekken die zich vertonen wanneer de bast zichtbaar wordt bij het afschilferen van de schors en een *Acer platanoides* 'Cucculatum' met opvallend ingerolde bladlobben. Ook de moerboom van de cultivar *Ginkgo biloba* 'Mariken' is hier te vinden. De heksenbezem die Pierre Theunissen destijds vond, hangt er nog in. De griffels die Piet Vergeldt daarop geogst heeft en op onderstam heeft gezet, hebben inmiddels hun weg gevonden in het sortiment. Verder in het park zien we onder andere een rijk bloeiende *Liriodendron tulipifera*. Langs de vijver treffen we een exemplaar van *Carya laciniosa* aan en vinden daarbij als toegift nog een fraai exemplaar van de *Aesculus flava* 'Vestita', goed bloeiend en met een mooi ontwikkelde kroon. Voor we het park verlaten staan we onder meer nog even stil bij een *Acer ×zoeschense* 'Annae', een *Gymnocladus dioica* en een *Juglans nigra*.

Deze laatste zien we ook terug op het Keizer Karelplein iets verderop, maar nu vol met rijpe vruchten, deels op de grond. Het vrij kleine park in de middenruimte van het drukke plein verrast ons werkelijk als een oase van rust en waardevol groen. Een bezienswaardigheid is zeker een oud exemplaar van het geelhout, *Cladrastis kentukea* (voorheen *C. lutea*). Hoewel de boom beschadigd is en menig litteken draagt, staat hij er toch al minstens 80 jaar en heeft de bombardementen van de Tweede Wereldoorlog overleefd. Let bij deze boom ook op de bizar gevormde stam vol bobbelts op latere leeftijd. Andere bomen

in dit parkje zijn onder meer een *Ailanthus altissima* en een *Tilia xeuropaea* 'Pallida'. Via de Waldeck Pyramontsingel met *Betula ermanii* 'Holland' komen we uiteindelijk aan in het laatste park van vandaag, het Julianapark. Hier zien we de *Fraxinus excelsior* 'Pendula' en een *Buxus sempervirens* die is uitgegroeid tot een meerstammig boompje van naar schatting vijf meter hoog. Een grote varenbeuk, *Fagus sylvatica* 'Asplenifolia' hebben we exact opgemeten met behulp van een meetband en digitale hoogtemeter. De omtrek van de stam bedroeg 2,70 meter en zijn hoogte was 15,20 meter. Andere bomen die dit park zeker een bezoek waard maken, zijn de *Prunus serrula* met zijn prachtig rode schors en de *Acer japonicum* 'Aconitifolium', de Japanse esdoorn met een intens rode herfstkleuring. Een imposante *Acer pseudo-platanus* 'Worley' steekt mooi af tegen de achtergrond met goudgeel blad in het voorjaar. Mart van den Oever wijst ons in de Coehoornstraat nog op een *Quercus macranthera* die om een ogenschijnlijk onduidelijke reden staat te kwijnen. "Dat is de onderstam die

de ent alsnog afstoot. De bomen worden vaak op *Quercus robur* geënt en dat geeft aanleiding tot uitgestelde onverenigbaarheid. Het zou beter zijn om zaailingen uit het herkomstgebied te betrekken en daar op te enten". Datzelfde geldt ook voor *Quercus frainetto* 'Trump' die er naast staat. De laatste vondst die me verrast in ons klimaat is een wolmispel van zo'n twee meter in een particuliere tuin. Deze *Eriobotrya japonica* gedijt van oorsprong in een veel warmer, mediterraan klimaat en verdraagt nauwelijks vorst. De plant, die hier blijkbaar al wat langer staat, vindt hier dus een 'niche' om onze winters te overleven in het microklimaat van deze stadstuin. □

80-jarige *Cladastris kentukea* (geelhout) met oorlogschade

Foto: Harry de Coo

